

oznacza to jednak zawsze, że sprawa dotyczy całej diecezji lub całego kraju. Tak np. pozycja nr 84 oznaczona jako „Polona”, przyznaje klasztorowi jasnogórskiemu przywilej odprowadzania Mszy św. do godz. 13.00, a pozycja nr 88 „Cracoviensis” załatwia sprawę dotyczącą mniszek klasztoru w Staniątkach.

Z kolei zostało zamieszczone streszczenie dzieła w języku: francuskim, włoskim, angielskim i niemieckim. W ten sposób bardzo powiększa się krąg osób, które mogą przy najmniej ogólnie zorientować się w materii stanowiącej przedmiot opracowania. Po streszczeniu następuje obszerna bibliografia, obejmująca: źródła rękopiśmienne, źródła drukowane oraz opracowania. Duże znaczenie praktyczne posiada indeks osób i miejscowości, bardzo ułatwiający korzystanie z tej pozycji. Na samym końcu spotykamy wspaniale wykonane ilustracje. Na początku zamieszczono podobizny pap. Sykstusa V – założyciela Kongregacji Obrzędów oraz portret Zygmunta III Wazy, którego panowanie wytycza czasokres, jaki obejmuje prezentowane opracowanie.

Dokonując ogólnej oceny dzieła trzeba powiedzieć, że posiada ono charakter pionierski w części dotyczącej bezpośrednio „poloników liturgicznych w Kongregacji Obrzędów” za lata 1588—1632. Stanowi jednocześnie zapoczątkowanie szczegółowych badań związanych ze wspomnianym przedmiotem. Należy wyrazić nadzieję że autor będzie kontynuował rozpoczęte dzieło.

Jest wskazane przytoczyć niektóre stwierdzenia zawarte w Słowie wstępnym Prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, Piotra kard. Palazzini: „Autor ... przyjął jako ramy czasowe okres 1588—1700 ... najmniej dotychczas zbadany. Działalność Kongregacji Obrzędów analizuje Autor w oparciu o jej własne akty i dokumenty. Mozolną pracą odwarza strukturę samego urzędu: ukazuje funkcjonowanie samego dykasterium, aż po drobne ale znaczące dla jej działalności szczegóły jak np. sposób nominacji, system wynagrodzeń, współpracy z innymi dykasteriami Kurii Rzymskiej. Odsłania też żywe związki Kongregacji z Papieżem. Należy podkreślić wartość wydobycia na światło dzienne suplik i dokumentów w formie memoriali, poszerzających materiał egzemplifikacyjny dla kształtowania wiedzy o koncepcji dokumentu Kurii w XVI i XVII wieku” (s. 9).

Powyższa wypowiedź ukazuje wielkie znaczenie prezentowanego opracowania. Na pewno zainteresuje ono nie tylko specjalistów dziedziny liturgiczno-kanonicznej, lecz także szerszy krąg czytelników, którzy przez lekturę tego opracowania mogą dokładniej poznać Kongregację Obrzędów, jej działalność w bardzo długim okresie jej istnienia i przede wszystkim sprawy polskie, załatwiane w niej w latach 1588—1632.

KS. EDWARD SZTAFFROWSKI (†)

KS. WŁADYSŁAW BOMBA CM. *Lectio brevis – Rozważania krótkich czytań Godzin Liturgicznych*. Kraków 1991 s. 246.

Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie opublikowało ostatnio pozycję zawierającą rozważania krótkich czytań Godzin Liturgicznych. Autor rozważań, ks. Władysław Bomba, jest wykładowcą liturgiki i teologii dogmatycznej w Papieskiej Akademii Teologicznej i w Instytucie Teologicznym XX. Misjonarzy w Krakowie.

Opublikowana pierwsza część rozważań obejmuje okres Adwentu, Bożego Narodzenia, Wielkiego Postu i Wielkanocy. Autor pozycji starał się wypełnić życzenie Soboru Watykańskiego II, że „... należy szerzej otworzyć skarbiec biblijny, tak, by w ustaloną przebiegu lat odczytać znaczniejszą część Pisma św.” oraz „... by świeccy odmawiali brewiarz”. Aby wspólna modlitwa Kościoła, jaką jest brewiarz, stała się bliższa człowiekowi i łatwiejsza dla niego, potrzebna jest refleksja nad „skarbcem biblijnym” w niej przekazanym. Autor napisał we wstępie, że przedstawione rozważania mogą okazać się „zachętą do rzeczywistego korzystania ze skarbcza biblijnego” ale też mogą „służyć pomocą w osobistych rozmyślaniach modlitewnych” (s. 3).

Każdy okres roku kościelnego poprzedza słowa wprowadzające. Ukazuje ono cele i zadania liturgicznego czasu charakteru jego liturgii. Przyjęty schemat: tekst krótkiego czytania, komentarz biblijny i liturgiczny oraz wejście z treścią w codzienność życia ufa-

twia refleksję. Na końcu rozważań zamieszczono indeks tekstów biblijnych i wykaz skrótów. Warto tę pozycję posiadać i przy pomocy niej uczynić naszą modlitwę brewiarzową – gorącą mową serca dziecka z Bogiem Ojcem.

Drużga część rozważań obejmująca okres zwykły roku już jest w druku.

Powyższą pozycję można nabyć w Wydawnictwie Instytutu Teologicznego XX. Mişonarzy: 31 058 Kraków, ul. Stradomska 4.

Kraków

KS. TADEUSZ MATRAS

Żydzi w dawnej Rzeczypospolitej. Materiały z konferencji „Autonomia Żydów w Rzeczypospolitej Szlacheckiej”. Międzywydziałowe Zakład Historii i Kultury Żydów w Polsce. Uniwersytet Jagielloński, 22—26 IX 1986. Wrocław – Warszawa – Kraków, Ossolineum 1991, ss. 390.

Tom referatów badaczy kultury i myśli żydowskiej z Polski i wielu innych krajów (Francji, Izraela, USA i Wielkiej Brytanii) poświęcony historii Żydów w przedrozbiorowej Polsce. Spotkanie w 1986 r. było równocześnie inauguracją działalności Międzywydziałowego Zakładu Historii i Kultury Żydów w Polsce przy Uniwersytecie Jagiellońskim, na czele którego to zakładu stoi wybitny historyk prof. Józef. A. Gierowski. Tom został podzielony na kilka działów: pojęcie autonomii żydowskiej, społeczność żydowska w ramach struktur prawno-ustrojowych Rzeczypospolitej, rola Żydów w życiu gospodarczym miast, problematyka demograficzna i osadnictwa żydowskiego, z dziejów kultury, oświaty, literatury i sztuki żydowskiej. Zarówno bibliista, jak i liturgista znajdują w tym tomie wiele interesujących omówień związanych z językiem, oświatą, literaturą i sztuką oraz ze stosunkami chrześcijańsko-żydowskimi w dawnej Polsce.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

JĀNIS RAINIS, *Józef i jego bracia*. Tragedia w pięciu aktach. Przeł. S.F. Kolbuszewski i J. Kolbuszewski, (Biblioteka Narodowa, seria II, nr 235), Ossolineum 1991, ss. 344, 2 i 1.

Jānis Rainis (rodowe nazwisko: Pliekšāns, 1865—1865) to najwybitniejszy łotewski pisarz, poeta, dramaturg, a także eseista, krytyk i tłumacz. Jego historyczną zasługą stało się podniesienie literatury łotewskiej na wyżyny arcyzmu zdolnego konkurować z literaturą światową. Można go uważać za twórcę nowoczesnego poetyckiego języka łotewskiego. Był kandydatem do nagrody Nobla, sybirakiem, zesłanym przez władze carskie za działalność narodową w ruchu socjaldemokratycznym.

Długa była historia powstawania tragedii; Rainis pisał ją w latach 1906—1919. Autor włączył się w nurt tzw. „literatury józefowej”, która opierając się na biblijnym przekazie (Rdz 37-50), przetwarzała historię Józefa egipskiego, począwszy od apokryfu *Józef i Asenet* (I w. przed lub po Chr.), poprzez całą plejadę autorów średniowiecznych i nowożytnych aż do najbardziej znanej tetralogii Tomasza Manna *Józef i jego bracia* (1943). Źwór Rainisa w zamierzeniu autora miał mieć charakter uniwersalny, dlatego autor przeprowadza pewną reinterpretację dziejów Józefa: mamy tam parafrazę Pawłowego hymnu o miłości (1 Kor 13), a w zakończeniu Józef opuszcza Egipt i swoich, aby szukać Wielkiej Sprawiedliwości jako „Nowy Kachemma”, wielki mąż, zmieniający świat i jego porządek.

W ten sposób będąc wybitnym arcydziełem literatury łotewskiej, dramat Rainisa należy do tych dramatów symbolicznych, które świadczą o duchowej drodze ludzkości. Dobrze się stało, że ukazał się polski przykład tego utworu. Być może jakiś zespół teatralny pokusi się o jego inscenizację.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL